

۱ مارت
۱۳۴۱

تورک تاریخ انجمنی

اؤن یئینجی سنه
تومرو ۸ (۸۵)

مجموعه سی

مرعش اميرلى

(آلتىجى صايىدن مابعد)

شهاب الدين طغرلک انا بکلکندن ممنون اولميان و آنادولو سلطانه التجا ايدين حلب امراسى سلطان عزالدین کیکاوسی حلبک ضبطنه تشويق ايتدیلر. اونلر، حلب حکمدارينک چوجوق اولديغى ، امور ادارهي انه آلمش اولان انا بکلدن کيمسه نك ممنون اولماديغى و بناء عليه حلبک ضبطى غايت قولای بولنديغى سويلورلردي. او صيراده صلييلر دمياطه تعرض ايتدکلى ومصر سلطانى ملک عادل اونلرله مشغول بولنديغى جتهه حلب حکومتته معاونت ايدهجک بر حالده دکلى .

سلطان عزالدین ، اونلرک تشويقى ممنونيتله تلىق ايتدى ؛ حلبى ضبط ايتک ايچون زمين و زمانى پک مساعد بولدى ؛ (سميساط) اميرى (ملک افضل) ى مرکز سلطته دعوت ايدرک اونکله شو صورتله اتفاق ايتدى : ملک افضل، سلطان ايله برلکده سفره اشتراک ايدهجک ؛ اولاه حلب و حواليسى ضبط ايديلوب ملک افضله تسليم اولونهجق ؛ ملک ده ، کافى السابق سلطانى متبوع طانيه رق نامنه خطبه او قودوب سکه کسديره جک ايدى . حلب اولک سنک فتحي ختام بولدقن سوکره الجزيره ، يعنى حران و اورفه طرفلرينه - که بو حوالى ملک عادلک اوغلى ملک اشرفک تحت اداره سننده ايدى - کيدوب اورايى آله جقدردى . مذکور الجزيره حواليسى ايسه دوغرىدن دوغرى به آنادولو سلطانه تابع اوله جقدى (۱) .

حالبوکه سلطان عزالدینک مقصدى ، اولجه ، پدرى صلاح الدينک وفاتى متعاقب متعاقب ، سوريه و مصر سلطانى اولان ملک افضلک حسن شهرتندن استفاده ايتک و مقصدينه وصول ايچون مومى اليبى ايلرى سورهرک حلبى قولايجه اله کيرمکدى . هيچ بر وقت ملک افضل نام و حسابنه فتوحات يايىق نيتنده دکلى .

سلطان ، بتون آنادولو امرا و عساکرينک البستان سحر اسنده تجمعى امر ايتدى . عىنى زمانده مرعش اميرى (نصره الدين حسن بک) دهه بر فرمان کوندره رک

(۱) ابن الاثير ، ج ۱۲ ، ص ۱۳۴ . ابن واصل ، ج ۲ ، (۶۱۰ سنه سى وقايى)

سپاهيان قديم و حواشىسى احضار ايمهسى ، پياده و سواريلرني طوبلامهسى ، آلات محاصره ترتيب ايمهسى امر ايتدى . البستان اوواسنده اردو تجمععه باشلادى ، بر آرزو كرا سلطانده عساكر خاصه سيله حركت ايدوب اورايه واصل اولدى . ملك افضلده عسكريله برلكده اونك معينه التحاق ايتدى (۱) .

سلطان عزالدين ، حلب اوزرينه حركت ايتمزدن اول ، اتا بك طغرله و حلب حكمدار جديدينه قارشى صداقتلرى مشكوك و ملك افضله قارشى ميل و محبتلى باهر بولنان حلب امراسندن بعضيلرينه كيزليجه مكتوبلر كوندروب حلبى ملك افضل نامنه ضبط ايتك نيتنده اولديغنى اشعار و شايد بو خصوصه مظاهرت ايدجك اولورلرسه كنديلرني اقطاعت واسعه ايله ممنون ايدجكنى بيان ايتدى . (درباسك) اميرى (علم الدين قيصر ظاهرى) و ديكر بعض اميرلر جواب موافقت ويرديلر . سلطان (البستان) ولايتنى امير علم الدين قيصره اقطاع ايتديكى ميين بر فرمان كوندردى (۲) .

۶۱۵ سنهسى ربيع الاولنده سلطان عزالدين بتون اردوسيله البستاندن حركت ايدرك مرزبان - رعبان - تلباشر طريقيله حلبه متوجه اولدى . اول مرزبان قلعهسى محاصره ايديلهرك اوج كون ايچنده آلندى . بو اثناده مرعش اميرى (نصرةالدين حسن بك) معيت سلطانى يه كلدى ؛ مرزباندن سوكر (رعبان) قلعهسى اوكنه كلوب ضبط ايتديلر . بوندن سوكر (تلباشر) شهرى محاصره ايدلدى . قلعه مذكوره اميرى (فتح الدين بن بدرالدين دولدروم) - كه ياروقيه توركنلرينك رئيسى ايدى - شدتله مقاومت كوستردى . فقط بر مدت سوكر امان و شروط ايله تسليم اولدى (۳) .

سلطان عزالدين ، بداية عهدنده طورارق مرزبانى ملك افضله تسليم ايتمش و اونك بو حركتى ، ملك افضلك صيت و شهرتى دولاييسيله ، بتون حلب ملحقاننده وحتى حلب شهرى ايچنده بيله ممنونيتى موجب اولمش ايدى . ملك افضلك حكمدار

(۱) ابن بيبى ، الاوامر العالائه . ابن واصل

(۲) ابن واصل

(۳) ابن بيبى . ابن واصل

اوله جغنی ایشیدن خلق ، آنادولو اردوسنی استقبالی ایدیورلردی (۱). حلبوکه سلطان ، وعدینه وفا ایتمه مکه باشلادی ، رعبان و تل باشر قلعهرینی ملک افضله تسمی ایتیموب برنجیسنی مرعش امیرینک دامادینه ، ایکنجیسنی ایسه امیر مشارالیهک برادرینه توجیه ایتدی. تل باشر امیرسابق آنادولو سلطاننک تابعیتنی قبول ایتدیکندن کندیسنه البستان جوارنده کی (هونی) قصبه سی اقطاع اولندی (۲).

سلطان عزالدینک وعدنده خلف ایتیمی ملک افضلی ده ، حلب ملحقاتی اهاالیسنی ده متأثر ایتدی ملک افضل ، سلطانک کندیسنی حلبی ضبط ایتک ایچون آلت اتحاد ایتدیکنی ، حلبی ضبط ایتدیکی زمان کندیسنه ویرمیوب دوغریدن دوغریه یه آنا دولویه الحاق ایلیه جکنی اکلادی، سویجی قوره منقلب اولدی. او جوار خلقی ده بونی اکلایجه آنادولو اردوسنک حرکاتی تسهیل ایتمه مکه باشلادیلر .

حلب اتابکی شهاب الدین طغرل آنادولو سلطاننک حلب امراسیله محاربه ایتدیکنه شبهه لنور ، حلب اهاالیسنک ملک افضله قارشى محبتلری دولاییسینه قطعاً مقاومت کوسترمکسزین شهرى تسلیم ایده جکلرینی ظن ایدیوردی . بونک ایچون چار ناچار مصر سلطان ملک عادل زردینه (قاضی زین الدین) ی سفارتله کوندروب امداد طلب ایتدی . صلیبیلرله دمیاط اوکنده محاربه ایتمکده اولان ملک عادل ، اوغلی ملک اشرفی حلب اتا بکنه معاونته مأمور ایلدی . ملک اشرف ، اهل صلیبک بوتون قوتلریله مصر اوزرینه یوروملرینه مانع اولمق ایچون سوریه ده اونلرله محاربه ایتمکده ایدی ؛ (صافیتا) و (حصن الاکراد) حوالیسنی تضییق ایتمش و قدس کولی کنارنده فرانقلرله قارشىلاشمشدی . ملک عادل ، حمص حکمداری (ملک المجاهد اسدالدین) ی فرانقلره قارشى مأمور ایدرک اشرفی حلبه کوندردی . اشرف ، عسکرلرینی وطنی قبیله سی عربلرینی معینته آلهرق حلبه کلوب (میدان اخضر) ده چادر قوردی . حلب عسکرى ده اونک معینته التحاق ایتدی (۳) .

بوصیراده دربساک امیری (علم الدین قیصر) ، آچیقندن آچیفه سلطان عزالدینه عرض تالیغیت ایتمشدی. سلطان عزالدین ایسه حلب حوالیسنده کی بلده لرك ضبطلیه

(۱) ابن الاثیر، ج ۱۲، ص ۱۳۴ . ابن واصل ، ج ۲

(۲) ابن بیی

(۳) ابن واصل

مشغول بولنیوردی . ملک افضل ، اولجہ سلطانہ علی العجلہ حلب اوزرینہ حرکت ایدیلہرک ملک اشرفک ورودندن اول شهر مذکورک فتح ایدلسنی توصیہ ایدرکن (تل باشر) کندیسنہ تسلیم ایدلامسی اوزرینہ ، سلطانک مقصد حقیقیسنی تمامیلہ آکلماش و آنادولو سلطاننک حلبی ضبط ایتدکن صوکرک ایدلسنہ و یرمیہجکنہ ودوغرودن دوغرویہ آنادولویہ الحاق ایدہجکنہ امین اولمش ایدی . کندی خانداننک و کندی برادرزادہ سنک النده بولنان مالکی بیانجی بر حکمدارک استیلانہ سوققہ آلت اولدیننی حس ایتدی . اولجہ دوغرودن دوغرودن متفقارک تجمعنہ میدان قلمادن اول حلب اوزرینہ کیدیلہرک شہرک بر آن اول ضبط ایدلسنی توصیہ ایتدیکی خالدہ شیمدی حلب ملحقاتندن اولان بلدہرک فتحی اکمال ایدلہدن اول حلب شہرنی آلتق مشکل اولہجفی ایلری سوریوری (۱) .

سلطان عزالدین ، ملک افضلک بو صوک توصیہسنی قبول ایتدی . حلب شہاندہ کی قلعهلری و بلدہلری محاصرہ یہ باشلادی ؛ تل خالد ، برج الرصاص ، باب قلعهلری عسکر کوندہرک آلدیننی کبی کندیسیدہ بالذات (منبج) شہری اوکنہ کلہرک محاصرہ ایتدی ؛ اہالی شہری تسلیم ایتدیلر . سلطان شہرک سورینی ترمیم و عساکر محافظہ اقامہ ایلدکن صوکرک حلبہ متوجہ اولدی . سلطان ، حلب ملحقاتنک ضبطی ایچون چوق زمان ضایع ایتمش و بومدت ظرفندہ ملک اشرف حلب حکمدارینہ امدادہ کلہرک آنادولو اردوسنہ مقاومت ایدہ بیلہجک قدر بر قوہ عسکرہ جمع ایتشدی . بو صورتلہ ملک افضلک آرزسی یرینہ کلشدی (۲) .

ملک اشرف ، آنادولو سلطاننک حلبہ متوجہ اولدیننی ایشیدنجہ کندی عسکرینو حلب عسکریلہ برلکدہ معبتنہ آلہرق (بزاط) وادیسنہ قدر ایلریلدی . سلطان عزالدین ایسہ سیواس سر عسکری یعنی صوباشینسی (امیر مجلس مبارزالدین بہرامشاہ) و درت بیک عسکرلہ پیشدارلق و طیفہ سیلہ ایلری یہ کوندردی (۳) . بونلر (تل قباسین) ہ کلدکلری زمان ملک اشرف اردوسنک طلیعہسی اولان طی عربلری رئیس (مانع بن حدیثہ) نک ہجومنہ اوغرا دیلر و منہزم اولدیلر . بو انہزام سلطان

(۱) ابن واصل

(۲) ابن واصل ، ج ۲ . ابن شداد ، تاریخ حلب ، ج ۱ .

(۳) ابن بیہی . ابن واصل بیک کفی اولدیننی سویا بور .

عزالدينك وآنادولو اردوسنك قوهٔ معنويه سنی قيردى . سلطان ميدان محاربه سته كيريشمه كه جسارت ايده مدي ، كيرى دونوب آنادولويه كيتدى ؛ حدود ممالكنه كلهرك ملك اشرفك ورودينه منتظر اولدى (۱) .

ملك اشرف ايسه سلطان عزالدينك رجعتي اوزرينه ضايغ ايدلمش اولان حلب ملحقاتي استردادده باشلادی ؛ منبجی آلدی ، بعده (تل باشر) ی محاصره وقتح ايتدی ؛ شهر مذکورك محافظلری اولان آنادولو عسکرلرينه امان ويردى (جمادی الاولی آينده) . ملك اشرف، بوندن صوكر اربعان، تل خالده، برج الرصاص، مرزبان موقعلرينی استرداد ایلدی . كيری آلدینی بو مملكتلرک هيچ برنی كندیسی آلمایه رق حلب حکمداری ملك العزيزك نأبلرينه تسليم ايتدی (۲) .

ابن يبييه نظراً بواهنزام آنادولو بکربکی (سیف الدین ابنه) نك (مبارزالدین بهرامشاه) ه حسد ايدرك اوکا وقت وزماننده معاونت ایتمه مسندن دولایي وقوعه گلشدر. عینی زمانده ابن يبيي تل باشر ورعبان قلعه لرینك سقوطی اوزرينه بو قلعه لرک امیرلی اولان ایکی ذاتک - که بونلردن بری مرعش امیري نصره الدین حسن بکک برادری ، دیکری ايسه دامادی ایدی - اسارتدن خلاص اوله رق حضور سلطانی کلدکلرینی فقط هرايکيسنك ده صلباً اعدام ایدلديکني بيان ايدر . بوندن باشقه ابن يبيي حلب ملکنك والده سيله مخبره و دولته خيانت ایتمش اولدکلری ظن ایدیلن بعض امرانك سلطان عزالدین طرفندن احراق بالنار ایدلديکني ده برتفصيل آکلادير .

ابن يبيي ، آنادولوده ياشامش اولمله برابر بووقه نك شاهدی دکلدرد . وقعه دن يارم عصر صوكر اثيرنی يازمش بووقه نك وقوعه بولدينی سنه لر ظرفنده برحیات اولان ذواتدن ، اکر کندی زمانه قدر صاغ قالانلر موجود ایديسه ، دوغريدن دوغری يا ياخودده بالواسطه نقل وقایع ایتشدر . بناءً عليه وقعه نك جريانيله نقلی آراسند ، ايجه اوزون برزمان موجود اولدينی ایچون بوروايت محتاج تقيددر .

ابن الاثير ايله سبط بن الجوزی بووقه نك زمان وقوعنده ياشايان مورخلر اولدينی ایچون بونلرک طرز روايتی اوته کندن داهادوغر اولمق ایجاب ایدرسده هرايکيسی د،

(۱) ابن واصل .

(۲) ابن واصل . ابن يبيي . ابن العديم ، تاريخ حلب . ابن شداد ، تاريخ حلب .

وقعہ نک محل جریانہ نظر آ اوزاق موقعہ اولدقلمچون بونلردن داها زیادہ ابن واصلک روایتی موثوقدر . زیرا ابن واصل ، بو وقعہ نک جریانی اثناسندہ حلب شہرندہ بولنیوردی . ابن واصل ایله برلکدہ ابن الاثیر وسبط بن الجوزی (تل باشر) ی ملک اشرفہ تسلیم ایدرک آ نادولویہ دونن عسکرلرک سلطان عزالدین طرفندن دیری دیری یاقدیغنی یازمقدہ درلر (۱) . بوروایتک داها دوغری اولدیغنی شہہ سزدر . آ نادولو امراسندن بعضیلرینک ، حلب ملکینک والده سنک حیلہ سی نتیجہ سی اولہرق سلطان عزالدینک عدم امنیتنی جلب ایتدکلرینی واحراق اولوندقلمچی دوغرو دکلدلر . بوتقدیرده امیر نصرۃ الدینک برادری و دامادی صلباً اعدام اولونمش دکلدلرلر ؛ بلکہ احراق بانثار ایدلشلردلر .

سلطان عزالدین کیکاوس آ نادولویہ دوزکن اولجہ کندیسنه عرض تابعیت ایدن بہسنی امیری (نجم الدین الطنبغا) یی برابرندہ کتیرمشدی . بہسنی قلعہ سی اوکنہ واصل اولدقلمچی زمان قلعہ نک تسلیمنی ایستدی . الطنبغا ، تسلیم ایتدیکنی بیلدیردی . فقط الطنبغانک زوجہ سی (مہوزون) - کہ حلب ملک سابقی ملک ظاہرک زوجہ متروکہ سی و ملک صالح احمد بن ظاہرک والده سی ایدی - قلعہ یی تسلیم ایتکدن امتناع ایتدی . سلطان عزالدین ، قلعہ کندیسنه تسلیم ایدلدیکی تقدیرده (الطنبغا) یی ٹولدیجہ کنی بیلدیردیسہ ده زوجہ سی بوتہدیدہ اصلا اہمیت ویرمیہرک مقاومتہ ثبات کوستردی . سلطانک امریلہ الطنبغایہ برجوق اشکنجہلر یاپیلدی . فقط قلعہ تسلیم ایدلدیکندن نہایت اونی صلباً اعدام ایتدیردی . سلطان بعدہ بہسنی یی محاصرہ ایتدیسہ ده ملک اشرفک ورودینی ایشیدہرک محاصرہ یی قالدیردی ، ملاطیہ یہ کتدی (۲) .

سلطان عزالدین کیکاوس اولک خلفی سلطان علاء الدین کقباد اول زمانندہ (نصرۃ الدین حسن بک) اوزون مدت مرعش امارتندہ قالدی . آشاغی ده نشر ایدیلہ جک کتابہ لرک برندن ا کلاشیلہ جنی وجہلہ ۶۳۰ تاریخہ قدر امارتی محافظہ ایتدی . بوتاریخدن سوکرا سلطان علاء الدین کقبادک امریلہ قتل ایدلدی . ۶۳۱ سنہ سندہ مصر سلطانی ملک کاملک آ نادولویہ تجاویزی اوزرینہ سلطان علاء الدین

(۱) ابن واصل . سبط بن الجوزی ، مرآت الزمان . ابن الاثیر ، ج ۱۲ ، ص ۱۳۵

(۲) ابن العدم ، تاریخ حلب . ابن شداد ، تاریخ حلب .

کعباد بوتون اوردوسیه مقابله کیتمش و (آخه دربند) ده مصر لیلری رجته مجبور ایلشدی . مرعش والیسی حسن بک هر هانکی برسیدن دولای بوسیراده تولدیرلمش اولدینی آ کلاشلیور .

ابن شدادک حلب تاریخه نظرأ سلطان علاءالدین مرعش امارتنه تابع قلعه لردن (برطوس) حصارینی - که بورطونامیله البستان قضاسنه تابع برناحیه مرکزیدر - حسن بکک لندن آمش وبعده تولدیرمشدر (۱) .

سلطان علاءالدین اداره دولته نفوذ و تحکم شخصینی تاسیس ایتک غایه سیه حرکت ایتمش و امور دولته حاکم اولان آ نادولو اصیلزاده لرینی افنا ایتک سیاستنی تعقیب ایتشدی . ۶۱۹ سنه سنده امرای دولتک اکیوکلرینی تولدیرتدیکی کبی دیگر اصیلزاده لریده برر برر نکبته اوغرا ایتشدی . بو دفعه ده مرعشک جدبجد امیری اولان نصره الدین حسن بکی تولدیرمش ؛ اصلتیه ، سخاوت و کرمیله حرمت عامه یی جلب ایدن بو ذاتی ده اورته دن قالدیرمش ایدی .

نصره الدین حسن بک یارم عصر قدر مرعش امارتنده قلمش و بو مدت ظرفنده بعض اعمارات و مبانی وجوده کیترمشدی . بو کون البستان قضاسنه تابع برناحیه مرکزی اولان (افسوس) قصبه سی [*] جوارنده بولنان اصحاب کھف مغاره سی

(۱) بن شداد، تاریخ حلب .

[*] افسوس ، قدیم Arabisus شهریدر . تاریخلرده (افسس) ، (افسس) ، (اربسوس) ، (عربسوس) شکلرنده یازیلیدر . شهر مذکور روملره ایرانلر آره سنده جریان ایدن وقع لردن برینه صحنه اولدینی کبی صدر اسلامده معاویه بن ابی سفیان ده بورایه اوغرا مشدر . تاریخ اسلامیه نیک روایتنه نظرأ بو شهر حضرت عمر زماننده حصن و قنسرین والیسی عمیر بن سعد الانصاری طرفندن تخریب ایلشدی . رواه حدیثدن ولید بن مسلم صائغه غزاسنه اشتراک ایتدیکی ائاده بو شهره اوغرا دینی ، فقط خرابه سنندن باشقه برشی کورمدیکی سویلیور . ابن خردادبه ، اصحاب رقیمک آ نادولو ولایتلردن (برفیس) ده اولدینی ، اصحاب کھف مدینه سی اولان (افسس) کده بو ولایته ملحق قلعه لردن بری اولوب الاواسی رستاقنده بولندینی ذکر ایدیور .

ابوالقاسم بن رواحه ایسه اصحاب کھف مدینه سنک آ نادولو اعمالدن الاواسی رستاقنده اولدینی و مغارنک (بالجلوس) داغنده بولندینی روایت ایدیور . حلب تاریخی مؤلفی کمال الدین بن العدم ۶۳۶ ده آ نادولویه سفارته کلیرکن افسوسه اوغرا دینی و او جوارده بولونان اصحاب کھفی زیارته کیتدیکنی سویلرکن افسوس بلده سی حقنده ده معلومات ویرپوز .

اطرافندہ مکلف و معظم بناں انشا ایندیرمش ، جامع و تکیہ یابدیرمشدر . کرک بو تاسیساتک خرابیدن وقایہ سی ، کرکسہ زیارتکاہدہ دائما مجاور قالان کیمسہ لک اعاشہ سی و کرکسہ زیارتحیرک مسافرتی ایچون ایجاب ایدن مصارفہ قارشیلق اولوق اوزرہ آطلاس یازیسی نامیلہ معروف اولان افسوس اوواسندہ کی قرانک اکثریسی وقف ایلشدر .

اصحاب کھف مقامندہ بولنان مبانی کتابہ لریدن یالکز ایکسی نصرۃ الدین حسن بک نامندہر . برنجیسی مقام مذکورک جنوب طرفندہ واقع چلہ خانہ قپوسندہ محکوک کتابہدر . درت سطر دن عبارت اولان مذکور کتابہ بروجہ آتی در :

۱) بسم الله الرحمن الرحيم انما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم
الآخر واقام الصلوات

۲) امر بعمارت هذه الرباط المبارك في ايام السلطان الغالب شاهنشاه
الاعظم مالك رقاب الامم سبيل السلاطين العرب والمعجم عز الدنيا والدين

۳) ابوالفتح كيكاس بن كيوخس وبرهان امير المؤمنين الامير الاسهبسلار

بو معلوماتہ نظرأ افسوس قصبہ سنک سورلی کاملاً خراب اولش یالکز بر ایکی دیوار قالمشدر ، شہر سکنتہ سنک بر قسمی ارمنی در ، برده پناہری موجوددر ، بو اسکی بلدہ نیک مسکون قسمی معمور بر کویدن عبارت در . ابن بیہی ، سلطان علاء الدین کیقباد اول طرفندن کوغونہ نیک ملک مظفر الدین یدندن آلتدیغنی و کوغونہ بہ تعویضاً شام حدودندہ بولونان زمان ناحیہ سبلہ نہر کالی نیک و اصحاب کھفک منشأی و دقیانوسک مقامی اولان اربسوی قصبہ سنک ملکیتلہ ملک مشارالہہ ارزان ایدلدیکنی یازمقدہدر . بورادہ (اربسوس) یاکلش بر املا الہ (اربسوی) شکلندہ یازلشدر .

محرر عاجز مسقط رأسم اولان البستان قصبہ سنک بکرمی بش کیلو مترو شمال غریبندہ و اطلاس یازیسنک منہای غریبندہ بولنان افسوس قصبہ سنکی متعدد دفعہ لکوردم وماضیدہ کی جسامت و معموریتک شہدی اولان بر چوق آثارہ مصادف اولدم . بو کون بش آلتیوز خانہ لی کوچوک بر قصبہدر ، سکنتہ سی کاملاً تورکدر ، زراعتلہ و باغچیلقلہ اشتغال ایتمکدہ درلر . او حوالیدہ مذکور قصبہ بہ (یارپوز) دینلمکدہ درک (اربسوس) دن غلط اولدیغنی شہہ سزدر . اورا خلق آراسندہ دقیانوس و اصحاب کھف حقندہ بک چوق منقولات واردہر .

الاجل الكبير العالم العادل نصره الله المحتاج الى رحمة الله ابو علي الحسن بن
ابراهيم السلطاني

(۴) في التاريخ شهر رمضان سنة اثني عشر وستماية

ايكنجي كتابه اصحاب كهفك تكيه سي قپوسنده كي كتابه دركه ۱۳۳۰ تاريخنده
تصيرات اثناسنده ديوار دروننده بولنوب مجدداً انشا اولنان قاپونك اوزرينه وضع
ايدلشدر . بوده بروجه زيبرد :

اصر بصارت الرباط في ايام السلطان المعظم علاء الدنيا والدين

ابوالفتح كيقباد بن كيخسرو ناصر امير المؤمنين على اصر ملك الاصر

نصرة الدين حسن بن ابراهيم اعز الله انصاره في سنة ثلثين وستماية

كالالدين ابن المديم اصحاب كهف مقامى زيارت ايتديكنى سويلر كن بوموضنده
زاثرله مخصوص بيوك ، كنيش و كوزل بنا انشا ايديلوب اونك ايجون وقف
ياپلديغى وزاثرلر ايجون ضيافت ترتيب اولنديغى بيان وبنانك مرعش صاحبي طرفندن
انشا قلنديغى ذكر ايدبور (۱) .

نصرة الدين حسن بكدن صوكرا اوغلى (مظفرالدين) طرف سلطانيدن مرعش
امارته تعين اولنوب اوزون مدت اجراى امارت ايتدى . ۶۳۹ تاريخنده يابايلر
عصياننده مرعش حواليسنده كشت كذار ايدن توركن بويلرى ده اشتراك ايديلر ؛

(۱) ابن المديك حلب تاريخنده بو بجه متعلق شو ققره واردر : وجاء في التفسير ان
مرهيسوس هي المدينة التي قال الله تعالى فيها قصه في كتابه الكريم « فابشوا بورقكم هذه الى المدينة
فليظروا بها اذكى طعاماً فليأتكم برزق منه و ليتلطف » ورتت هذا الموضع فوجدته على الصفة
التي اخبر الله تعالى في كتابه الكريم « وترى الشمس اذا طلعت تزاور عن كهفهم ذات اليمين واذا
غربت تقرضهم ذات الشمال وهم في فجوة منه » و قد بنى على الموضع بناء عظيم حسن واسع
لمن يقصده من الزوار و وقف عليه وقف و رتب لهم ضيافة بناء صاحب مرعش .
اصحاب كهف مقامى افسوسدن ايكي كيلو مترو مسافده بر كوچوك طاخ اوزونده در .
اصحاب كهفك مزاره سي او كنده بر مسجد اولديغى كي مجاورينك اقامته مخصوص اولقى اوزره
تكيه و بر قاج مهم بناده واردر .

امير مظفر الدينك وفاتندن سوكر ا يرپنه قارداشى (امير عمادالدين قائم اولدى (۱) .
مرعش حواليسى اوتهدن برى گوچه تورك بوى و اويماقلى طرفندن اشغال
ايدلشدى . بونلرک بر قسم مهمى (آغاجرى) اولوسنه منسوب ايدى . وزير
رشيدالدينك جامع التواريخنه نظراً (آغاجرى) اولوسى اوغوز خانه تابع اولان
تورك شعبه لرندن برى ايدى . آل سلجوقك آسيياى استيلاسى و توركمنلرک خراسانه
عراقه ، آذربايجانه ، آنادولو و سوريه يه مهاجرتلى ائناسنده اونلرده بو جريانه
قاپلوب برلكده کوچ ايتشلردى . آنادولويه کوچ ايدنلر بالخاصه مرعش طرفلرينه
كثافتله ككشلردى . بونلر بالاخره توركمنلره استلحاق ايدمرك كنديليرنى ديكر
توركمن بويلرى عدادينه ادخال ايتشلسرده او حواليده بولنان بوز اوق و اوچ اوق
شعبه لرندن هيچ برينه مربوط اولميرق توركمنلرک اوچنچى بر شعبهسى حالنده اظهار
موجوديت ايتشلدر (۲) .

آغاجريلرده ، حدودلرده مقيم اولان ديكر توركمنلر كى معيشلرينى ياداوارليره
ياخودده محاربه لرده آلمش اولدقلى غنيمتلرله تأمين ايدرلردى . شيمدى يه قدر مرعش
و البستان اميرلرينك قومانداسنده اوله رق آنادولو دولتلك بر چوق محارباتنه اشتراك
ايتشلردى (۳) . آنادولو حدودنده اقامت ايتلىر حسييله كلكيا ارمنى قرالغنه ، انطاكيه
پرنسلكنه ، الجزيره و سوريه اراضيسنه غارتلرله مشغول اولورلردى . فقط آنادولو
دولتى مغوللره مغلوب اولوب ضعفه اوغرادقن و كندى درديه اوغراشه جق بر
حاله كلكدن سوكر ا آرتق بونلرده بالضروره كنديلرينه غنيمت تأمين ايدن محاربه
ميدانلرينه كيمز اولديلر . مغوللرک مداخله سندن ناشى ضعفه اوغرايان مركز سلطنتك
قوتسزلكسندن بالاستفاده اشقيالغه باشلاديلر ، تأمين ثروت ايجون شهرلرى باصه ينى ،
كويلرى صويمه ينى ، تجار قافله لرلى اورمه ينى عادت ايدنديلر . ۶۵۴ سنه سى ايجنده

(۱) ابن شداد ، تاريخ حلب

(۲) عيني عقدا لجان ، ۳۳۳ نجي جلد .

(۳) يازمچى على افندى (تواريخ آل سلجوق) نده سلطان ركن الدين سلیمان شاه بن قلیچ آرسلا نك كرجستانه سفرندن بحث ايدن فصلنده « ملك مغيت الدين طغرل شاه كه قرداشى و ابستان ملكيدى مجموعندن اوكدن اغاج اري ترك چرى برله فرمانه امتثال قلوب سلطان خدمته كلى « ديور

بونلرک شقاوتی چوق آرتدی . آنادولو ، سوریه ، الجزیره ، کلیکیا قلعه‌لری بونلرک غارتلرینه صحنه اولدی . بو مملکتلری بربرینه ربط ایدن تجارت یوللری اوزرنده امن و آسایش قلمدی ، تجارت کلیاً دوردی ، بوراده کی اهلینک مال و جانلری تحت تهلکه‌یه کیردی ، آنادولو ولایتلری ایچنده بونلرک مسکون بولندی البستان و مرعش خطه‌لری پک زیاده ضرر دیده اولدی (۱) .

مرعش والیسنک مرکز سلطنته وقوع بولان متوالی مراجعتی اوزرینه ارکان دولت آغاجریلرک تأدیننه قرار ویردیلر . اوئانده آنادولو سلطانی (عزالدین کیکاوس ثانی بن غیاث‌الدین کیکسرو ثانی) اتا بک (فخرالدین آرسلان دوغمش) ایله برلکده انطالیه‌ده ، وزیر و بکر بکی و دیگر ارکان حکومت پایتختده بولنمده ایدیلر . وزیر صاحب عزالدین محمد رازی ایله بکر بکی شمس‌الدین یوتاش عسکر جمع ایدرک سائر امرا ایله برلکده قیصریه‌یه کیدوب امیرلردن برقاچی البستان طرفنه آغاجریلرک اوزرینه کوندردیلر . فقط بومسئله هیچ برتیجه‌یه ربط ایدیله‌مدی . اوئانده ظهوره کن دیگر مهم بر حادئه آغاجریلرک تأدیننه مانع اولدی . هولاکونک منکوقاآن طرفندن جیحونک جنوبنده بولنان ممالکه ایلخان تعیین ایدلسی و مشارالیهک ایرانه ورودی اوزرینه موغان صحرا سنده اقامت کزین اولان مغول قوماندانی بایجونوین مذکور قرارگاهنی ترک ایدوب بتون معیتله آنادولویه کیرمش ایدی . مغول پیشدارلرینک ارزنجانه وصولی قیصریه‌ده بولنان امرای سلطنتی تلاشه دوشوردی . آغاجریلرک تأدیبی ضمننده البستان طرفنه کتمش اولان عسکرلری خبر کوندروب کیری چاغیردیلر . بوسیبله آغاجریلرک تأدیب و تسکینی مسئله‌سی صویه دوشدی (۲) .

بایجونوینک سلطان عزالدین غلبه‌سندن و سلطانک فرارندن صوکرآ آنادولونک هر طرفنده آسایش مختل اولدی . آغاجریلر ایسه شقاوتلرینی بوسوتون آرتدیردیلر ، سلطان عزالدین آنادولویه عودت ایتدکن صوکرآ مغول قوماندانک آنادولویه حکمدار تعیین ایتدیکی برادری (رکن‌الدین قلیچ آرسلان) ی اسقاط ایدوب مرکز سلطنتدن فراره مجبور ایتدی ؛ قلیچ آرسلانه عرض تابعیت ایتمش اولان

(۱) ابن بیی . ابوالفرج ، المختصر الدول ، ص ۴۶۶ . ابن شداد ، تاریخ حلب .

(۲) ابن بیی .

شہر لری بزبر استرداد ایتدی؛ کندیسنه اطاعت ایتمان ملاطیہ شہرینی اطاعتہ اجبار ایچون (امیر علی بہادر) ی کوندردی . او صیرادہ مرعش امیری عمادالدین آغاجریلرک تادیبی ضمنتہ امداد کوندرلسنی سلطاندن رجا ایتمکدہ ایدی . سلطان ، (علی بہادر) ی بووظیفہ ایلہدہ توظیف ایتدی .

علی بہادر ملاطیہ یہ کلوب سلطان قلیچ آرسلانک نامنی اسقاط وسلطان عزالدینی متبوع اعلان ایتدی . اوندن سوکرا آغاجریلری تادیبہ قیام ایلدی ، اونلری مغلوب ایدوب ریٹسلی (جوتی بک) ی اسیر آلدی و (منشار) قلعہ سندہ حبس ایتدی (۶۵۵) . آغاجریلر امان دیلہ دیلر . اونلرک غارتلرینہ بو صورتلہ نہایت ویرلکدن سوکرا یوللر آچیلدی ، امنیت و آسایش یکیدن تأسس ایتدی .

فقط برآز سوکرا مغول قوماندانی (بایجونونین) ، سلطان عزالدینہ تبعیت ایدن مملکتلری استردادہ کلدی ، اولا البستانہ واصل اولوب شدتلی برھجومی متعاقب ضبط ایتدی ، سکنہ سندن آلتی بیک قدر آدم ٹولدیردی ؛ قادیئلری ، قیزلری وچوجقلری اسیر ایتدی ، اوندن سوکرا ملاطیہ یہ کلوب علی بہادری قاجیردی (۱) .

بایجونک عمراقہ عودتی اوزرینہ علی بہادر تکرار ملاطیہ یہ کلدی ، چوق شدت کوستری ، اوندن سوکرا قونییہ سلطان عزالدین نزدیکتدی . سلطان قلیچ آرسلان ایلہ معین الدین پروانہ بایجو ایلہ برلکدہ هولاکو نزدیکتدی . هولاکو آنادولو سلطانغنی مستقلاً قلیچ آرسلانہ توجیہ ایتدی و میترینہ برمقدار مغول عسکری ویرہرک آنادولویہ کوندردی . فقط بونلر سلطان عزالدین عسکرلرینہ مغلوب اولہرق کیری دوندیلر . او ائنادہ هولاکو بغدادک ضبطنی اکمال ایتمش و آذربایجانہ دونمشدی . بونی ایشیدنجہ (الیجاق) و (قدغان) نوینلر قومانداسندہ اولمق اوزرہ آنادولویہ ایکی تومان عسکر کوندروب سلطنتک سلطان عزالدیندن نزعیلہ قلیچ آرسلانہ تأمیننی امر ایتدی . مغول عسکرلری ارزنجانہ واصل اولدقندن برقاچ کون سوکرا آنادولوی استیلایہ باشلادیلر . سلطان عزالدین ، اوتہ دن بریدن بریدن عسکر طوپلامغہ باشلادی . فقط او ائنادہ صاحب شمس الدین طغرانی منکوقا آن زدندن کلہرک مسئلہنی صلحاً حل ایتدی: آنادولو ایکی قارداش آراسندہ تقسیم ایلدی (۲) .

سلطان عزالدین ، بوکی غائلہ لرلہ مشغول ایکن برطرفدن آغاجریلر مرعش

(۱) ابن شداد ، تاریخ حلب . ابوالفرج ، مختصر الدول ، ص ۴۶۷ .

(۲) ابن بیہی

حوالیسنده کی غارتلرینه یکیدن باشلامشیر ، دیگر طرفدن کلکیا ارمنیلری ولایت مذ کوره بی استیلا ایچون تعرض و تجاوزه قالمشیلردی . بونلره مقاومت ایده میه جگنی حس ایدن مرعش امیری سلطان عزالدین کیکاوسه خبر کوندروب امداد ایستدی . سلطان امداد کوندروه جگ برحاله اولدینی ایچون امیرک طلبنی اجرا ایده مدی . بونک اوزرینه (امیر عمادالدین) ، سلطانه تکرار خبر کوندروب مرعش امارتندن استعفا ایتمدیکی اعلام ویرینه برباشقه والی تعیین ایدلسنی رجا ایتمدیسه ده ینه مثبت بر جواب آلامادی . امیر عمادالدین ، ارمنی قرالنه یالکز باشنه مقاومت ایده میه جگنی و کندیسنه امداد کوندریلدیکی تقدیرده مرعش وحوالیسنک ارمنیلر انه کچه جگنی بیلیوردی . آرتق کندی دولتندن و حکومتندن امیدنی کسدی ؛ مرعشی خریستیانلره قاپدیرماق ایچون دیگر بر حکمداره ، سوریه ملکی (ناصر صلاح الدین یوسف) . خبر کوندروب حوزه امارتنده کی مملکتلی کاملاً اوکا تسلیم ایتیه حاضر لاندی . فقط سوریه مملکی ، باشقه غائله لرله مشغول اولدینی ایچون امیر عمادالدینک بوتکلیفی قبول ایتدی . ارمنیلره مقاومتدن اظهار عجز ایدرک شهرلی اونلره براقدی و کندیسنی آنادولو ایچریلرینه چکیلیدی (۶۵۶) (۱) .

ایشته بوصورتله مرعش ارمنی قرالی (هتوم) ک تحت حاکمیتنه کیروب آنادولو دولت سلجوقیه سنک تحت اداره سندن چیقدی .

۶۵۸ ده هولاکو سوریه یه سفر ایدرک مذ کور قطعه بی ضبط ایتدی . ارمنی قرالی (هتوم) بوسفرده هولاکونک مصیبتنده بولوندی . مرعش ، ربعان ، دربساک ، بهسنی قصبه لری مغول حکمداری طرفندن ارمنی قرالنه ، خدمتته مکافاة ، ویریلدی ارمنی قرالی بهسنی دن ماعدا دیگر قلعه لری تسلیم ایتدی . بهسنی اهالیسی ارمنیلره تسلیم اولمق ایسته مدیلر ؛ شدتله مقاومت ایتدیلر . تاتارلر اوزون مدت محاصره ایتدیلر سه ده آلمغه موفق اوله مدیلر . بالآخره یکیدن محاصره ایدرک ضبط ایتدیلر . فقط شهر مذ کور اهالیسی سیس قرالنه تابع اولامیه جقیرینی قطعاً بیان ایلدیلر . بونک اوزرینه بر مسلمان حاکم تعییننه مجبور اولدیلر .

سوریه نک مصر لیلر طرفندن استردادندن و (امیر شمس الدین اقس برلو) نک

(۱) ابن شداد ، تاریخ حلب . کمال الدین بن العدم حلب تاریخنده مرعشک ۶۶۶ سنه سنده ارمنیلر طرفندن ضبط ایدلدیکی سویلیورسه ده یا کاشدر .

حلب شېرىنى ضبطدىن سوكر ا بهىنى اهانسى حلبه خبر كوندرهرك ارمنيلرك تجاوزاتندن بيزار اولوب قلعه نك محافظه سندن اظهار عجز ايتدكلرني بيلدريديلر و امداد طلب ايلدريلسه ده (اقش برلو) بونلرك طلبنى اسعاف ايتدى . مكرراً وقوعبولان مراجعتلرندن بر ثمره حاصل اولماسى اوزرينه بالضروره ارمنيلره عرض اطاعت ايتديلر (۶۵۹) (۱) .

۶۶۴ ده مصر سلطانى ملك ظاهر بېرس كليكيابه سفر ايدرهرك (سيس) ده داخل اولدينى حالده بوتون احوالى يي تخريب و سيس قرالى (هتوم) ك اوغلى (ليفون) ي اسير ايتمشدى . سيس قرالنك سوريه حكومتدن آلتش اولدينى بهىنى ، دربساك ، مرزبان ، رعبان ، شيخ الحديد قلعه لرى اعاده اولمق و تاتار خانى زردنده اسير بولنان امير (سنقرالاشقر) ارمنى قرالى طرفندن قورتاريلق شرطيه مصر ليلرله ارمنيلرله آراسنده صلح عقد اولدى . ارمنى ملكى تاتار حكمدارينه كيدرهرك (سنقرالاشقر) ي اسارتدن قورتاردى . سنقرالاشقر ، سلطان ملك ظاهره ، بهىنى نك ارمنى قرالى النده براقلماسنى رجائيتدى . سلطان اونك رجاسنى اسعاف ايتدى ؛ ديكر درت قلعه يي آلوب يالكىز بهىنى ي ارمنيلر ده براقدى (۲) .

۶۷۰ سنه سنده آنادولوده بولنان مغول اميرى (صمغار نوين) عيتاب ، حارم و آنطاكه طرفلرینه تجاوز ايدرك احوالده بولنان توركنلر غارت ايتمشدى . دمشق ده بولنان سلطان ملك ظاهر بېرس عسكرىنى جمع ايدرهرك حلبه كلدى و امراسنك هر برينى بر طرفه كوندروب تاتارلرك دفع و طردينى امر ايتدى . بو ميانده (اميرالحاج طيرس الوزيرى) ايله (عيسى بن مهنى) مرعشه كيدرهرك اوراده بولنان تاتارلرى اولدورديلر و كبرى دونديلر (۳) .

۶۷۲ ده حلب اميرى (حسام الدين العينتابى) ، قديماً (حدث) نامنى طاشيديغنى ذكر ايتديكمز (كوينوك) قلعه سنى ضبطه مأمور اولدى . شهر مذكوره بولنان ارمنيلر تجار قافله لرني اورمقده و سربستى مرور و عبوره مانع اولمقده ايديلر . سيس قرالنك نظر دقتى جلب ايدلديكى حالده هيچ بر نتيجه حاصل اولماسدى .

(۱) ابن شداد ، تاريخ حلب .

(۲) عيسى ، عقدالجمان . ابن شداد ، تاريخ حلب .

(۳) ذهبى ، تاريخ الاسلام . عيسى ، عقدالجمان .

امیر حسام‌الدین محرم آبی ابتدا سنده کوینوکه کله‌رک محاصره و ضبط ایتدی؛ ارمنیلری، قتل و اسیر ایتدی (۱) .

۶۷۳ده امیر حسام‌الدین العینتابی ارمنی قرالغنه تجاوز ایدوب مرعش حوالیسی غارت ایتدی؛ شهرک قابولرینی زورلادی؛ فقط ضابطنه موفق اولامادن عودت ایلدی . امرای عربدن و رؤسای بنی کلابدن (ربیعة بن الظاهر بن غنم) بوسفر اثناسنده جیحان نهرنده بوغوله‌رق وفات اتمشدی (۲) .

مصر لیلرک تجاوز لرینک آردی آرقه‌سی کسيلمه یوردی . سلطان ملک اشرف خلیل بن قلاونک زمان سلطنتنده ۶۹۲ سنه سنده امیر بدرالدین بیدراسیسه تعرضه مأمور اولدی . سیس قرالی مصر سلطاننه ایلچیلر وهدیه‌لر کوندروب وقتيله سوریه ملوکنه تابع اولان بهسنی قلعه‌سی و آنادولو دولتندن آلتش اولان مرعش بلده‌سی و اوتهدنبری سیس قرالغنه تابع اولان (تل حمدون) حصارینی تسلیمه حاضر اولدیغنی بیلدیردی و مملکتنه تجاوز ایدلمه‌سی رجا ایلدی . سلطان ، بو تکلیفی قبول ایدوب حوالی مذکوره‌نک تسلیمی ضمننده بردمشق و الیسی (سیف‌الدین طوغان) ی کوندردی؛ قلعه‌لر تسلیم ایلدی . سلطان بهسنی نیابتنه (امیر بدرالدین بکتاش المنصوری) نی تعیین و قلعه‌سی ترمیم ایتدیروب عسکر اقامه ایتدی (۳)

فقط ملک اشرف خلیلک قتلی اوزرینه مصرده تحدث ایدن قاریشیلقلرینه ارمنیلره فرصت ویردی : مرعش ایله تل حمدونی تکرار آلدیلر . مذکور ایکی قلعه ۶۹۷ سنه سنه قدر ارمنیلر انده قالدی . سنه مذکوره ایچنده مصر سلطاننی ملک منصور لاجین ارمنیلر اوزرینه بیوک بر قوه سفریه ترتیب ایتدی . مصر و سوریه امرای و عساکرینک اکثریسی بوسفره اشتراک ایتدیلر . (عمق) اوواسنده تجمع ایدن اسلام اردوسی مختلف یوللردن ارمنی مملکتنه کیردیلر . حما ملک ملک منصور ایله امیر علم‌الدین سنجرالدواداری سیسه؛ امیر بدرالدین بکتاش‌الفخری ، امیر حسام‌الدین لاجین استادالدار ، امیر بهاء‌الدین قرا آرسلان (عین زربه = آنا ورزا) یه متوجه اولوب راست کلدکاری مملکتلری غارت و تخریب ایتدکن

(۱) نوری ، نهاية الارب ، ۳۰ نجی جلد

(۲) نوری ، نهاية الارب ، ۳۰ نجی جلد

(۳) نوری ، نهاية الارب ، ۳۰ نجی جلد . ابن خلدون ، ج ۵ ، ص ۴۰۵

صوگرا کبری دوندیلر . فقط مصر سلطانی ، بونلرہ خیر کوندیرہ رک (تل حمدون) ایله (مرعش) بلده لرینی فتح ایتمکسزین عودت ایتمه لرینی بیلدیردی . بونک اوزرینه ایکنجی دفعه ارمنی مملکتته کیردیلر ؛ امیر بکتاش (تل حمدون) . کتدیسندم . قلعه مذ کورده بولنان ارمنیلرک فرار ایدرک (نجیمه) حصارنده تحصن ایتمک لرینی اوکرندی ؛ خالی قلعه یه عسکرا قامه ایدوب (بغراس) نایی (امیر علم الدین شیبانی) یه تسلیم ایلدی . دیگر طرفدن حلب امیری (سیف الدین طباحتی) حلب عسکر یله تورکملری مرعشه کوندردی ؛ رمضان آبی ایچنده مرعش فتح ایلدی (۱) .

مرعش ، بو صورتله ارمنیلر یذندن استرداد ایلدکدن صوگرا او حوالیده بولنان تورکن بولیرینه اقطاع اولندی ؛ دوالقادرلی بوینک حوالی مذ کورده تاسیس حاکیت ایتمیکی زمانه قدر ، یارم عصر ، حلب والیرینه تابع اولان تورکن بکلری طرفدن اداره اولندی . مرعش ، حلب ملحقاتندن اولمشدی . وقتیه ناصل آنادولوه دولتنک سوریه یه قارشی (اوج) ی اولدیسه بو دفعه ده سوریه نک آنادولویه قارشی سرحدی اولمشدی . ینه اولجه اولدینی کبی دره بکلک شکلنده تورکن بکلری اجرای امارت ایدورلردی . بو بکلر ، مصر سلاطینی طرفندن عزل و نصب ایلدکنده اولان حلب والیرینه مربوط ایدیلر . محاربه ائناسندم . عشرت لریله برلکده حلب والیسنک معینته التحاق ایدرلر ، کرک ارمنیلر و کرکسه آنادولویه وقوع بولان سفرلرده پیشدارو آقنجی وظیفه سنی کورورلردی .

مرعشک مصر لیلر اداره سنده کی وقایعی ایله دوالقادر اوغلرینی آیربجه ومفصلاً یازاجم جهتله بو مقاله سلسله سنه بوراده نهایت ویرمک ایسته یورم . ثغور والیری و آل سلجوق دورلرنده مرعشده یتشمش اولان علما ومتصوفینک تراجمی ده دیگر بر مقاله یه براقیورم .

ملکدین فہیل